

Turun kaupunginkirjasto 150 vuotta

JUHLAVUODEN LOPPURAPORTTI

Nina Koskivaara ja Taina Ratia

Sisällys

1. Juhlavuoden ohjelman taustaa ja päälinjoja	3
2. Ohjelman toteutuminen	4
3. Työn organisoiminen ja yhteistyötahot	9
4. Viestintä ja markkinointi	10
5. Hankkeen talous	10
6. Liitteet	11

Juhlavuoden Kaamos-tapahtuman ohjelma oli suunnattu varsinkin lapsille ja nuorille, kuva: Kari Vainio.

Kansi: Inkeri Näätäsaari paljastaa kirjaston johtajana vuosina 1912-1918 toimineen Einar Holmbergin muotokuvan, kuva: Päivi Autere.

1. Juhlavuoden ohjelman taustaa ja päälinjoja

Vuonna 2013 Turun kaupunginkirjasto juhli 150-vuotista toimintaansa ja 110 vuotta täyttävää vanhaa kirjastotaloa. Kirjaston toimintatavan mukaan pääpaino oli asiakaslähtöisyydessä, moniarvoisuudessa ja erilaisissa yhteistyöproduktioissa. Juhlavuoden tapahtumat ja näyttelyt koskettivat kaikkia kirjaston asiakkaita ja työntekijöitä, ja kirjaston laajasta ja monipuolisesta yhteistyökumppaneiden verkostosta moni oli mukana tässäkin hankkeessa.

Kulttuurilautakunta myönsi 13.6.2012 § 115 kirjastolle 80.000 € suurtuotantomäärärahaa juhluvuoden tapahtumien ja näyttelyiden toteuttamiseen. Kirjaston henkilökunta tuotti ohjelman osana normaalia työtään niin, että suurtuotantomääräraha voitiin käyttää kokonaan ohjelmasisältöihin. Juhlavuoden ohjelma sidottiin osaksi kirjaston muuta tapahtumaohjelmistoa niin, että vuosi näkyi kaikissa kirjaston toimipaikoissa ja viestinnässä kautta koko vuoden. Myös monet kirjaston jo perinteisiksi muodostuneista ohjelmista muuntuivat osaksi juhlatapahtumia. Osa suurtuotantorahasta kohdistettiin museopalvelujen tuottamaan ohjelmaan. Kirjaston ja museokeskuksen näyttelyt kietoutuivat toisiinsa myös yhteisin tapahtumin ja esittelyin.

Turun kansankirjasto aloitti toimintansa 1.1.1863, ja Turun kaupunki vastaanotti kauppaneuvos Fredric von Rettigin lahjoittaman kirjastotalon 17.9.1903. Nämä ajankohdat rytmittivät merkki- vuoden kohokohtia, ja tapahtumat kirjastoissa jatkuivat juhlimisen merkeissä koko vuoden. Ohjelmissa nostettiin esiin Turun kaupunginkirjaston kunniakas historia, johon sisältyy Suomen kolmas kirjastorakennus sekä kirjastotoiminnan ja kirjastotalon ennakkoluuloton kokonaisuudistus 1910-luvulla, neuvontapalvelujen aloittaminen ensimmäisenä Suomessa vuonna 1934, maan ensimmäinen kirjastoauto vuonna 1961 ja kirjaston nousu parhaiden kirjastojen joukkoon uuden pääkirjaston myötä 2000-luvulla. Historiaa peilattiin nykyhetkeen ja tulevaisuuden näkymiin, ja niiden rinnalle tuotiin eri tavoin nykypäivän ulottuvuuksia.

Kirjaston kulttuurihistoriallisesti arvokkaasta vanhasta kokoelmasta poimittiin juhlan kunniaksi esille kirjan ja lukuharrastuksen historiaa, hankintapolitiikkaa, lahjoituksia, kirjojen sijoittelua kirjastotilassa samoin kuin kirjastosta käytyä keskustelua, joita esiteltiin luennoissa ja pienoisenäytelyissä kautta vuoden.

Varsinaissuomalaisen kirjallisuuden, kirjailijoiden ja kirjallisen toiminnan esitleminen eri aikakausina oli keskeinen osa ohjelmatarjontaa. Tämä toteutui monissa eri toimintamuodoissa studia generalia -luentosarjasta Turku-aiheista lasten ja nuortenkirjallisuutta esittelevään vinkkivihkoseen sekä paikallisia kirjailijoita esitteleviin kirjailijakävelyihin Aurajoen rantamilla.

Juhlavuonna nostettiin luonnollisesti esiin kirjastonkäyttäjien näkemyksiä, lukemisen ja tiedon merkitystä sekä kirjoja ja kirjastoa ennen, nyt ja tulevaisuudessa. Ohjelmallinen Minun kirjastoni -tapahtumasarja kiersi vuoden aikana kaikki kaupunginkirjaston toimipaikat. Näissä tilaisuuksissa kirjastonkäyttäjät kutsuttiin mukaan keskusteluun kirjastosta, kirjastokokemuksista ja kirjastoon kohdistuvista odotuksista.

Juhlavuoden ohjelmasta löytyi jokaiselle jotakin – 150 tapahtumassa oli kaikkiaan yli 100 esiintyjää ja 6500 kävijää.

Turussa 17.1.2014
Inkeri Näätsaari

2. Ohjelman toteutuminen

Juhlavuoden ohjelman puitteissa järjestettiin n. 150 tapahtumaa ja niissä oli yli 100 esiintyjää. Näyttelyjä järjestettiin kahdeksan, joista kaksi levittyi koko pääkirjastoon ja yksi koko vuoden ajalle. Juhlavuoden ohjelmaan osallistui yhteensä yli 6500 kävijää.

Alkupamaus pääkirjastossa, kuva: Päivi Autere.

Turun filharmonisen orkesterin jousikvartetti pääkirjaston tieto-osastolla, kuva: Arto Takala.

Merkkivuosi käynnistyi Alkupamauksella 9. tammikuuta. Tapahtuma oli flashmob-tyyliin järjestetty yllätys asiakkaille. Kirjaston henkilökunta muodosti pääkirjastoon "kirjastomadon" eli jonon, josta käsin asiakkaille jaettiin muistivihkoja ja karamelleja sekä luettiin ääneen ja laulettiin.

150-vuotias Turun kaupunginkirjasto toi kellarin kätköistä näytteille kirja-aarteitaan, joista vanhimmat ovat 1600-luvulta. Kokoelmasta ja siitä nousevista teemoista järjestettiin kirjahistoriallinen seminaari, kuukausittain vaihtuva näyttely *Kuukauden kirja-aarteet* sekä studia generalia -luentosarja *Turun kaupunginkirjaston vanhan kokoelman jäljillä*.

Varsinaissuomalaisen kirjallisuuden studia generalia toi pääkirjaston Studion lavalle moniäänisen joukon varsinaissuomalaisia kirjailijoita ja kirjoittajia. Vuorovaikutteisissa kirjailijan ja yleisön kohtaamisissa keskusteluaiheet kietoutuivat muutosten ja ajan kulumisen, menneen ja tulevan ympärille. Toisenlaisen tavan tutustua runoilijoiden, tietokirjailijoiden ja prosaistien kaupunkiin tarjosivat kirjaston suunnittelemat opastetut kirjalliset kävelyretket *Turku kirjailijan askelin*, joita järjestettiin Aurajoen rannoilla kesä-elokuussa.

Syksyn studia generalia -luentosarjassa tarkasteltiin saksalaista kirjallisuutta. Turun yliopiston yleisen kirjallisuustieteen oppiaineen kanssa yhteistyössä järjestetyt luennot keskittyvät saksalaisen nykykirjallisuuden yhteiskunnallisiin ulottuvuuksiin sekä sen tapoihin käsitellä muistin, identiteetin ja historian kysymyksiä.

Lauluryhmä esitti juhlavuoden tilaisuuksissa Arkkiveisuja ja kansanballadeja, näyttelyssä esiteltiin 150-vuotiaan kirjaston historiaa ja toimintaa, kuvat: Päivi Autere.

Juhlavuoden aikana järjestettiin pääkirjastossa kaksi kirjaston historiaa esittelevää näyttelyä, joista ensimmäinen keskittyi kirjaston perustamiseen ja alkuvuosiin, toinen esitteli kirjaston toimintaa läpi vuosikymmenten. Tammikuun näyttelyn teemana oli *Tietämättömyyttä vastaan*, ja siihen liittyi professori Matti Klingen luento aiheesta. Syyskuussa pääkirjaston eri osastoille levittäytyi näyttelykokonaisuus teemalla *Laina-aikaa 150 vuotta*.

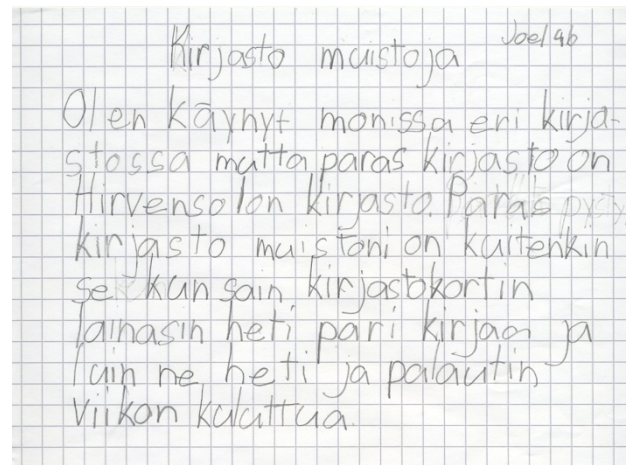
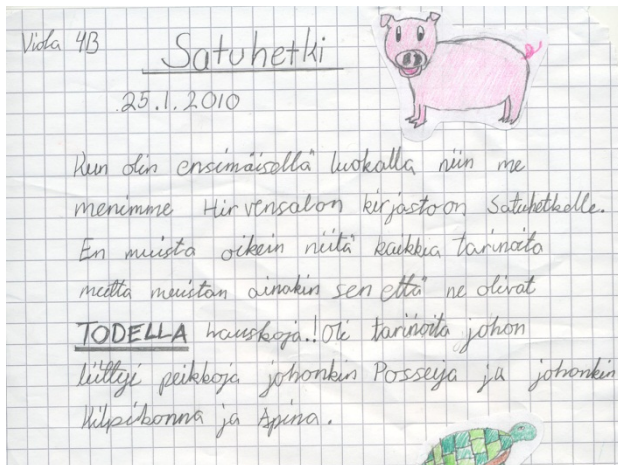
Juhlavuoteen ajoittui myös toinen paikallinen merkkitapaus. Pääkirjaston kaikille osastoille ulotunut näyttely *Malja Pietarin ja Turun 60-vuotiselle ystävyydelle* juhlisti tasavuosia täyttäneitä ystävyyskaupunkitaivalta.

Minun kirjastoni: Moision kirjasto (vas.) ja Maarian kirjasto (oik.), kuvat: Kalle Varila.

Minun kirjastoni -kiertue kattoi Turun kaupunginkirjaston kaikki toimipaikat alkaen Hirvensalon kirjastosta tammikuussa ja päättyen Pansion kirjastoon joulukuussa. Kirjastopalvelujohtaja Inkeri Näätäsaari oli läsnä lähes kaikissa tapahtumissa, lisäksi niissä oli toimipaikoittain vaihtelevaa ohjelmaa, keskustelua kirjastosta, sekä kahvi- ja mehutarjoilu. Tapahtumissa ja kiertueen Facebook-sivulla kerättiin asiakkaiden kirjastokokemuksia. Kulttuuria Turussa -internet-palvelussa järjestettiin syyskuussa yleisöäänestys neljän keskenään erilaisen kirjastomuiston välillä. Minun kirjastoni -kiertueesta kerättiin myös lähikirjastojen henkilökunnan palaute.

Lasten ja nuorten ohjelmassa juhluvuosi näkyi ja kuului monella tavalla. Suosittu Rokki-Kokki -yhtye esiintyi pääkirjastossa sekä Runosmäen ja Varissuon kirjastoissa. Turun kaupunginkirjasto ja Wäinö Aaltosen koulun 6B-luokan oppilaat toteuttivat keväällä *Tähtilukijat*-hankkeen, jossa lapset haastattelivat tunnettuja turkulaisia heidän lukuharrastuksestaan. Koululaiset videoivat haastattelut ja ne julkaistiin Kirjastokaista-nettisivustolla. Lastenkirjallisuuden historiaa ja nykypäivää esiteltiin kahdessa pääkirjaston näyttelyssä. Lisäksi juhluvuosi kulki punaisena lankana koulujen kanssa yhteistyössä toteutettavassa *Kulttuuripolku*-ohjelmassa.

Wäinö Aaltosen koulun 4.-luokkalaisten kirjastokokemuksia.

Lukulampun valossa -hanke osallistui myös juhluvuoden ohjelman järjestämiseen. *Keltanokat ja konkarit* oli hankkeen puitteissa toteutettu, esikouluikäisille ja varttuneemmalle väestölle suunnattu tapahtuma, jonka aiheena oli lastenkirjallisuus ja kirjasto aikojen saatossa. Viisi kertaa järjestetty tilaisuus alkoi noin vartin pituisella näytelmällä, jota seurasi keskustelua ja muisteluja kirjastokäynneistä, kirjaston esineistöstä sekä keltanokkien ja konkarien suosikkilastenkirjoista.

Keltanokat ja konkarit, kuva: Päivi Autere.

Performanssia Kaamoksessa, salaperäisenä Turkuhahmona Kati Keskihannu, kuva: Arto Takala.

Kirjasto tarjosi juhluvuotena musiikkiohjelmaa, jossa kuului historian siipien suhina. Nelihenkinen lauluryhmä esitti useissa juhluvuoden tilaisuuksissa *Arkkiveisuja ja kansanballadeja kaupunginkirjaston kokoelmista*. Kevään aikana pääkirjaston musiikkiosaston luentosarjoissa tutustuttiin sähköisen musiikin historiaan sekä juhluvuottaan viettäviin säveltäjiin Richard Wagne-

riin ja Giuseppe Verdiin. Syksyn mittaan musiikkiosaston Stagella kuultiin turkulaisia laulaja-lauluntekijöitä. Lisäksi merkkivuoden juhlissa oli tasokasta musiikillista ohjelmaa.

Palvelupäällikko Maija Karjalainen ja ministeri Paavo Arhinmäki. Kirjaston nykyinen johtaja Inkeri Näätasaari (kesk.) sekä hänen edeltäjänsä Keijo Perälä ja Kirsti Saksa. Kuvat: Arto Takala.

Syyskauden juhlallisuuksien sarjan avasi *Ihan pihalla kirjastossa* Taiteiden yönä 15. elokuuta. Kirjastopiha täyttyi jo totuttuun tapaan poistokirjamarkkinoilta löytöjä metsästäneistä lukemisen ystäväistä. Merkkivuoden pääjuhlat järjestettiin syyskuussa. Turun päivänä 15.9. vietettiin *Turun kaupunginkirjaston päivää*, ohjelmallista syntymäpäiväjuhlaa kirjaston asiakkaille pääkirjastossa. 17.9. järjestettiin kutsuvierasjuhla sekä iltatilaisuus kirjaston henkilökunnalle ja kollegoille.

Ohjelma

Turun kaupungin tervehdys
kaupunginhallituksen puheenjohtaja Minna Arve

Opetus- ja kulttuuriministeriön tervehdys
kulttuuri- ja urheiluministeri Paavo Arhinmäki

Jazzia juhlapäivään
Suomalaista, ruotsalaista, venäläistä ja
amerikkalaista musiikkia jazzversioina
Severi Pyysalo (vibrafoni) ja Vesa Saloranta (basso)

Auetkoot epäilyksen rauhaset!
teatteriohjaaja, kirjailija Juha Hurme

"Kattokast vaa Rauman boikki, olettak tekkin Durus!"
Käyttätymisohjeita kulttuuriväelle Hjalmar Nortamon tapaan
lausuntataiteilija Iiro Kajas

Kahvitarjoilu

Kevyttä klassista kitaralla
Georgios M. Lostaracos

**Kutsuvierasjuhlan
17.9. ohjelma.**

Vilkkaan juhlakauden päätti 8.11. jo perinteeksi muodostunut *Kaamos*-tapahtuma, joka täytti pääkirjaston kirjallisuudella, musiikilla, elokuvalla, performanssitaiteella sekä kulttuurinälkäisillä kirjastonkävijöillä. Marraskuun alussa vietiin myös *Runoviikkoa*, tällä kertaa lähes kahden viikon mittaisena. Kirjaston runoviikon ohjelmassa oli muun muassa rocklyriikkaseminaari sekä *Päivän runoilija* -sarja.

Johtoajatus ”kirjasto kuuluu kaikille” näkyi ja kuului kaikissa juhlavuoden tapahtumissa. Yhteisöllinen neulegraffititapahtuma Knit 'n' Tag Turku valtasi keväisen pääkirjastokorttelin 18. toukokuuta. Kirjasto kaikille -tapahtuma järjestettiin pääkirjastossa 16. marraskuuta. Päivän teemoja olivat osallistuminen ja osallisuus, ja sen monipuoliseen ohjelmaan kuului muun muassa tanssiesitys, dokumenttielokuva ja puhetta esteettömyydestä.

Taiteiden yön poistokirjamarkkinat, Knit'n'Tag, kuvat: Pauliina Sandberg.

Kirjaston ja Museokeskuksen yhteisenä hankkeena toteutettiin Turun linnaan näyttely *Enemmän kuin tuhat sanaa*. Marraskuussa avatussa näyttelyssä pääsi tutustumaan minkälaisissa oloissa kirjojen sankarit ovat eläneet sekä miten eri tavoin linnaa ja sitä ympäröivää maisemaa on eri taiteenlajien keinoin esitetty. Yhteistyössä Museokeskuksen kanssa julkaistiin myös vinkkivihko *Turku lasten- ja nuortenkirjallisuudessa*.

Alkuperäisen ohjelmasuunnitelman lisäksi toteutettiin julkaisuhanke Turun kaupunginkirjasto tunnissa. Kirjaston historiaa, nykypäivää ja ammattisanastoa avaava tietopaketti toimitettiin kirjaston henkilökunnan toimesta heinä-elokuussa ja julkaistiin syyskuussa Lingsoftin One-Hour Words -julkaisusarjassa. Julkaisun sähköiset versiot (e-kirja, mobiiliversio ja äänikirja) ovat laadittavissa osoitteessa: www.onehourwords.com/fi/node/5.

Kirjailijakävelyillä esiteltiin Turussa tai Turusta kirjoitettua kirjallisuutta, kuva: Pauliina Sandberg.

Yläkoululaisia Runoviikon murrerunokylvyssä, kuva: Jenni Valta.

3. Työn organisoiminen ja yhteistyötahot

Juhlavuosi kosketti kaikkia kirjaston asiakkaita ja työntekijöitä, ja se näkyi kaupunginkirjaston kaikissa toimipaikoissa. Ohjelman tuottamiseen osallistui kymmeniä henkilöitä. Koko ohjelmaa koordinoi juhlavuoden ohjausryhmä.

- Ohjausryhmä kokoontui ensimmäisen kerran 22.10.2012. Jäsenet: Päivi Autere, Sanna Hernelahti, Kaisa Hypén, Gunnar Högnäs, Nina Koskivaara (sihteeri), Merja Marjamäki, Ulla-Maija Maunu, Inkeri Näätsaari (puheenjohtaja), Jaana Rantala, Taina Ratia, Kalle Varila. Ohjausryhmä kokoontui kahdeksan kertaa.
- Juhlavuoden kullekin ohjelmakokonaisuudelle nimettiin kirjaston henkilökunnasta vastuuhenkilöt.
- Juhlavuoden koordinaattorina 50% viikkotyöajalla Nina Koskivaara 1.4.-31.12.2013.
- Kirjaston henkilökunta on toteuttanut juhlavuoden ohjelmaa osana omaa työtään. Kaikkien henkilöiden palkat henkilöstökuluineen on maksettu kirjaston budjetista.
- Juhlavuoden suunnitteluvaiheessa 2012 oli mukana harjoittelija Paula Pehkonen.

Yhteistyötahoja:

- Museokeskus (Enemmän kuin tuhat sanaa, Turku lasten- ja nuortenkirjallisuudessa)
- Turun yliopiston historiatieteiden ja taiteiden tutkimuksen laitos sekä yleisen kirjallisuustieteen laitos (vanha kokoelma, kirjallisuusaiheiset luentosarjat)
- Wäinö Aaltosen koulu (Tähtilukijat)
- Åbolands Hantverk (Knit'n'Tag)
- Projektiässäät (Minun kirjastoni)
- Kirjan talo (Varsinaissuomalaisen kirjallisuuden studia generalia)
- V-S. Taidetoimikunta (Varsinaissuomalaisen kirjallisuuden studia generalia)
- Lounais-Suomen kirjailijat (Varsinaissuomalaisen kirjallisuuden studia generalia)
- Runoviikko ry (Runoviikko kirjastossa)
- Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä (Ihan pihalla – Taiteiden yö kirjastossa)
- Turun lausuntakerho (Ihan pihalla – Taiteiden yö kirjastossa)
- Turun filharmoninen orkesteri (Turun kaupunginkirjaston päivä)
- Suomen kirjastoseura (Turun kaupunginkirjaston päivä)
- Yleisradio (Turun kaupunginkirjaston päivä)
- Avustajakeskus (Kirjasto kaikille)
- Kynnys ry. (Kirjasto kaikille)
- Turun syntetisaattoriseura (Musiikkikirjaston luentosarja)
- Suomen 1700-luvun tutkimuksen seura (Kirjahistoriallinen seminaari)
- Lukukeskus (Lukulampun valossa)
- Suomen Lausujain Liitto (Kirjailijakävelyt)
- Sanataideyhdistys Kratti

4. Viestintä ja markkinointi

Juhlavuotta markkinoitiin monin tavoin Turun kaupungin ja kirjaston omissa viestintävälineissä, sekä paikallismediassa. Juhlavuoden tunnuksen suunnitteli Mainostoimisto KMG. Kirjaston viestintä toteutti ilmoitukset, kutsut ja muut painotuotteet juhluvuoden ilmettä hyödyntäen. Tapahtumista lähetettiin mediatiedotteet.

Markkinointitoimenpiteitä olivat:

- juhluvuoden tunnuksen lanseeraus vuoden 2012 lopulla
- kirjaston tapahtumaesitteet kevät 2013 ja syksy 2013
- Aurajokiverkoston tuottamat Kirjasto 150 vuotta -mainokset ulkoroskiksissa
- Juhlavuoden sisältönostot Kulttuurikortti-tiedotteissa (9 kpl)
- jutut Turkupostissa (1) ja Kohtaamisia-liitteessä (2)
- puffi pääkaupunkiseudulla jaossa olleessa Aurajokiverkoston Hesari-liitteessä
- Kaamoksen mainokset syyskauden Mobile-lehdessä, Turkulaisessa ja Wiklundin screenillä
- Abribus-julisteet (tammi- ja syyskuu) ja bussitarrat (elokuu)
- Turun kaupunginkirjaston päivän + Laina-aikaa 150 vuotta -näyttelyn mainos Turkulaisessa
- Kirjasto oli kärkenä myös Turun päivän markkinoinnissa
- Lisäksi painatettiin muistikirjat, juhlakutsut ja kuoret sekä postikortteja vanhoista kuva-aiheista.

Juhlavuoden medianäkyvyys vuonna 2013 oli Turun kaupunginkirjastossa tehdyn mediaseurannan perusteella seuraavanlainen:

- **Mediaosumat:**
 - Turun ja Turun lähialueen mediassa: 27
 - Muussa kotimaisessa mediassa: 10
- **Internet-uitisia sivustoilla:**
 - www.turku.fi
 - Turun kaupunginkirjaston verkkosivut
 - www.kirjastokaista.fi
 - www.kulttuuriaturussa.fi–sivuston blogikirjoitukset (2) ja kuukausikilpailut (2)
 - www.vaskikirjastot.fi-uutiset
 - Lisäksi juhluvuoden oma Facebook-sivu ja päivitykset Turun kaupunginkirjaston Facebook-sivulla

5. Hankkeen talous

Koko juhluvuoden menot olivat yhteensä 160 885,42 €.

Turun kaupunginkirjastolle myönnettiin kulttuurilautakunnan suurtuotantomäärärahaa 80.000 € kirjaston 150-vuotisjuhlavuoden tapahtumiin ja näyttelyihin.

Tapahtumasarja jatkui koko vuoden ja useat tapahtumat levisivät myös lähikirjastoihin. Kirjaston omaa panostusta eli in kind -osuutta ovat tapahtumien ja näyttelyiden tuottamiset sekä niitä koskeva tiedotus. Turun kaupunginkirjaston in kind juhluvuoteen oli vuosina 2012 ja 2013 yhteensä 80 000 €, josta palkkakustannuksia noin 75 000 € (työaikana noin 27,5 kk) ja tilojen käyttökustannuksia noin 5000 €.

Yhteenveto suurtuotantomäärärahan käytöstä	
Esiintyjien palkkiot ja matkakulut	32 506,86
Painatus- ja ilmoituskulut <ul style="list-style-type: none"> Turun kaupunginkirjasto tunnissa, esitteet, ohjelmat jne. 	29 351,94
Yleisötilaisuuksien tarjoilut ja muut järjestelyt <ul style="list-style-type: none"> Minun kirjastoni ja kutsuvierasjuhlat, yht. 16 tilaisuutta 	13 961,07
muut kulut	5 541,85
Museokeskuksen osuus (sisältyy edellisiin)	10360,00
yhteensä	80 885,42 €

6. Liitteet

Liite 1: juhlavuoden ohjelma

Liite 2: *Kirjasto vaatii erityisosaamista*, Turun Sanomat 17.9.2013

Liite 3: kirjastomuistoja: Stig Appelgren, Tomi Tuominen

Liite 1: juhluvuoden ohjelma

Aika	Tapahtuma	Paikka	Kohderyhmä	Vastuu	Yhteistyö	Kustannukset	Kävijämäärä
1.	Alkuperä					191,10	
9.1. klo 17.00	Flasmob-tyylinen tapahtumayllätys, jolla käynnistettiin kirjaston 150-juhlavuosi. Henkilökunnasta koostuva kirjastomato, jonka varrella nautittiin performansseista ja ääneen lukemisesta.	Pääkirjasto	Asiakkaat	Gunnar Högnäs			
2.	Tietämättömyyttä vastaan					853,32	
	Kansankirjaston ja kaupunginkirjaston historiaa esittelevä tapahtumasarja. Tammikuussa näyttely ja Matti Klingen luento.	Pääkirjasto	Aikuiset	Inkeri Näätsaari, Kaisa Hypén, Merja Marjamäki, Kalle Varila, Päivi Autere	Museokeskus		
7.-31.1.	Näyttely kellarikokoelmasta	Aula					
10.1.	Matti Klinge	Studio					
3.	Laina-aikaa 150 vuotta					1101,64	
Syyskuu	Pääkirjaston osastoille ja lähikirjastoihin levittäytynyt näyttelykokonaisuus, jossa esiteltiin kirjaston toimintaa halki vuosikymmenien. Ripustusperiaatetta ohjasi kokemuksellisuus asiakkaiden näkökulmasta.	Pääkirjasto sekä lähikirjastot		Gunnar Högnäs, Taina Ratia, Eeva Kortetjärvi, Nina Koskivaara, Ella Mustamo			
4.	Kuukauden kirja-aarteet studia generalia					2036,72	
Syyskuu	Kaupunginkirjaston varhaisin kokoelma perustui pitkälti lahjoituksiin. Vanhimmat kirjat ovat peräisin 1600-luvulta. Niitä pääsi ihastelemaan kuukausittain vaihtuvissa esittelyissä vanhan kirjastotalon rotundassa.	Studio		Kaisa Hypén, Ritva Hapuli			
5.	Minun kirjastoni					6140,32	650
Tammi-joulu	Kirjaston henkilökunnan ja asiakkaiden välisillä keskustelutilaisuuksia Turun alueen kirjastoissa. Lisäksi asiakkaille on mahdollisuus kertoa kirjallisesti ja valokuvin omia muistojaan palauttamalla aineiston suoraan kirjastoon, lähettämällä sähköpostia tai kommentoimalla kaupunginkirjaston facebookissa.	Pääkirjasto, lähikirjastot	Lapset, nuoret, aikuiset	Inkeri Näätsaari, Ulla-Maija Maunu, Kalle Varila, Merja Marjamäki, Sanna Hernelahti	Projektiässäät		
6.	Keltanokat ja Konkarit						116
	Lukulampun valossa -hanke tuotti juhluvuoden ohjelmaan Keltanokat ja konkarit –tapahtuman yhdessä kahden teatterialan ammattilaisen kanssa. Iäkkäät ihmiset ja esikoululaiset tuotiin yhteen vaihtamaan ajatuksia entisajan lainastosta ja nykyajan kirjastosta. Keltanokat ja konkarit järjestettiin huhtikuussa 2013 viisi kertaa.	Pääkirjasto, lähikirjastot	Lapset, aikuiset	Merja Marjamäki, Kari Vainionpää	Lukulampun valossa -hanke, www.lukulampunvalossa.fi	Lukulampun valossa -hankkeen rahoitus, 1762,18	

7.	Lapset, nuoret ja lukeminen					4150,00	
	Lapsille ja nuorille tuotetussa ohjelmassa juhlavuoden aiheet näkyivät soveltuvin osin esimerkiksi kuvittamalla kirjaston historiaa. Keväällä oli näyttely aapisista kautta aikojen, ja Rokki-Kokki konsertoi kirjastoissa.		Lapset, nuoret, aikuiset	Sanna Hernelahti, Kaisa Hypén (aapiset), Merja Marjamäki			
Syksy 2013	Turku lasten- ja nuortenkirjallisuudessa: kirjavinkejä ja kaupunkikuvia. Kommentoitu aihealue, joka toteutettiin yhteistyössä Museokeskuksen kanssa. Kirjavitit ja kuvat johdattavat kirjallisuuteen, jossa Turku esiintyy ihmisinä, maisemina, rakennuksina, historiana.	Julkaisu		Merja Marjamäki, Taina Ratia, Joanna Kurth, Leena Päivölä	Museokeskus		
Maalis-huhtik	Aapiset -näyttely	Saaga					
Helmikuu	Rokki-Kokki konsertit	Pääkirjasto, Hirvensalo, Varissuo	Lapset				
Toukokuu	Sulattelua - Smältning - Digestion -näyttely	Pääkirjasto	Nuoret				
kevät, syksy	Kulttuuripolku	Pääkirjasto, lähikirjastot	Lapset				
Kevät	Tähtilukijat - videoyöpajat. Turun kaupunginkirjasto ja Wäinö Aaltosen koulun 6B-luokan oppilaat toteuttivat hankkeen, jossa lapset haastattelivat tunnettuja turkulaisia heidän lukuharrastuksestaan.	Pääkirjasto	Lapset, nuoret	Terhi Hannula	Wäinö Aaltosen koulu		
8.	Arkiveisuista syntetisaattoreihin					2772,00	265
	Arkiveisuja esitetään juhlavuoden tapahtumissa, luennot Verdin ja Wagnerin 200 vuotisjuhlan kunniaksi, luentasarja analogisista syntetisaattoreista			Ann-Christel Antell, musiikkiosasto	Turun syntetisaattori-seura		
9.	Varsinaissuomalaista nykykirjallisuutta studia generalia					3573,00	314
28.1.-18.4.	Luentosarja jossa varsinaissuomalaiset kirjailijat ja kirjoittajat keskustelevat pääkirjaston Studiassa.	Studio	Aikuiset	Merja Marjamäki, Taina Ratia, Erja Metsälä, Merja Muurto	Lounais-Suomen kirjailijat, Kirjan talo - Bokens hus ry, Varsinais-Suomen taidetoimikunta, Turun yliopiston kotimainen kirjallisuus		
10.	Kirjailijakävelyt					2299,42	131
12.6.-15.8.	Turku kirjailijan askelin -kävelyretkellä esiteltiin vanhaa ja aivan tuoretta Turussa tai Turusta kirjoitettua kirjallisuutta. Lausuntataiteilija Iiro Kajaksen luotsaamalla kävelyillä olivat romaanien lisäksi esillä myös runous sekä lasten- ja nuortenkirjallisuus.			Taina Ratia	Suomen Lausujain Liitto		
11.	Neulegraffitia - Knit 'n tag					1128,00	348

18.5.	Päivän aikana asiakkaat ja ohikulkijat pääsivät osallistumaan kirjastossa sijaitsevaan neulegraffiti-pajaan. Tapahtuman tarkoituksena oli nostaa kirjaston tieto-osaston harrastekokoelmaa esille.	Pääkirjasto	Nuoret, aikuiset	Ella Mustamo, Laura Ahlstedt, eri osastojen henkilökuntaa	Åbolands hantverk rf, Turku Design Week		
12.	Taiteiden yö: Ihan pihalla kirjastossa					1809,00	1500
15.8.	Eri toimijoiden kanssa toteutettu tapahtuma, jossa oli musiikkiohjelmia ja kirjailijaesiintymisiä. Turkulaiset kuulivat muun muassa Finlandia-voittajan 2013 Riikka Pelon haastattelun ja nauttivat iltahämärissä klassisesta kitaramusiikista. Perinteiset poistokirjamarkkinat houkuttelivat kirjastopihalle jälleen suuren ostajajoukon.	Pääkirjasto	Lapset, nuoret, aikuiset	Gunnar Högnäs, Taina Ratia	Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä, Turun lausuntakerho		
13.	Turun päivä 15.9.					2439,50	750
15.9.	Musiikkia, elokuvia, kirjallisuutta koko sunnuntaipäivän ajan eri-ikäisille turkulaisille. Lavalla esimerkiksi Turun filharmonisen orkesterin jousikvartetti, Aino Venna-duo, professori Kirsi Vainio-Korhonen, kirjailija Reijo Mäki, kirjastopalvelujohtaja Inkeri Näätsaari.	Pääkirjasto	Lapset, nuoret, aikuiset	Gunnar Högnäs, Inkeri Näätsaari, Taina Ratia, Ulla-Maija Maunu	Turun filharmoninen orkesteri, Suomen kirjastoseura, Yleisradio		
14.	Pääjuhla					11660,40	500
17.9.	Päättävälle kulttuuritahoille ja yhteiskumppaneille järjestetty mittava juhlatilaisuus (250 vierasta), jossa esiintyivät muun muassa kulttuuri- ja urheiluministeri Paavo Arhinmäki, kirjailija Juha Hurme, vibrafonisti Severi Pyysalo, lausuntataiteilija Iiro Kajas sekä klassinen kitaristi Georgios M. Lostarakos. Ajatuksena oli kertoa ohjelman välityksellä kirjaston monipuolisuudesta kulttuuritoimijana.	Pääkirjasto	Kutsuvieraat	Inkeri Näätsaari, Taina Ratia, Gunnar Högnäs, Nina Koskivaara			
	Iltilaisuus kirjaston yhteistyökumppaneille, kollegoille ja henkilökunnalle. Arkkiveisu-ryhmän esitys.	Pääkirjasto	Kutsuvieraat	Nina Koskivaara, Ann-Christin Antell, Ritva Leppänen			
15.	Kaamosilta						1500
8.11.	Marraskuun pimeyteen ajoittuva, iltamyöhään jatkuva tapahtuma, jossa kohderyhmänä v. 2013 olivat lapset ja nuoret. Ohjelmassa musiikkia ja runoutta, performansseja pitkin kirjastoa, nukketeatteria ja illan huipentumana nuorille suunnattu konsertti.	Pääkirjasto	Lapset ja nuoret	Taina Ratia, Kari Vainionpää, Gunnar Högnäs	Lukulampun valossa	Lukulampun valossa - hankkeen rahoitus, 3000,00	
16.	Kirjasto kaikille					400,00	80

	Henkilökunnan koulutus erityisryhmien palvelujen järjestämisessä ja erityisryhmien asiakastapahtuma Kirjasto kaikille.			Sanna Hernelahti	Avustajakeskus, Kynnys ry.		
17.	Tunnissa tutuksi					0,00	40
elokuu-	Juhlavuonna kehitetty uusi tapahtumaformaatti, jossa toteutettiin kevyen käden aineistoesittelyjä neljän kerran sarjana. Painopiste oli elämyksellinen ja perustui esittelijöiden omiin kiinnostuksiin laidasta laitaan. Ohjelmassa oli myös kirjaston ulkopuolisen tahon tuottama kirjanjulkistus.	Pääkirjasto		Taina Ratia, Nina Koskivaara, osastojen henkilökuntaa			
18.	Muisti, identiteetti ja historia saksalaisessa nykykirjallisuudessa					1800,00	365
2.9.-14.10.	Yhteistyössä Turun yliopiston Yleisen kirjallisuustieteen oppiaineen kanssa toteutettu studia generalia –luentosarja, jossa valotettiin muun muassa eurooppalaista menneisyyttä ja saksalaisia muistikulttuureja.	Pääkirjasto		Taina Ratia	TY / yleinen kirjallisuustiede		
19.	Juhlavuoden markkinointi					3171,00	
	Markkinointikulut			Päivi Autere			
	Turun kaupunginkirjasto tunnissa. Monikanavajulkaisu, jonka painettua versiota jaetaan koululaisille, opiskelijoille ja muille kirjastonkäyttäjille.			Nina Koskivaara, Taina Ratia, Inkeri Näätsaari, toimituskunta eri osastoilta		25000,00	
	MUSEOKESKUKSEN VASTUULLA:			Merja Marjamäki			
15.	Kuukauden esine						
16.	Enemmän kuin tuhat sanaa: Turun linna kirjallisuudessa ja taiteessa					10360,00	
				yhteensä		80885,42	6559

KULTTUURI

Kulttuuritoimitus 02 269 3128, ts.kulttuuri@ts.fi | Länsikaari 15, PL 95, 20101 Turku

Kirjaston historiaa

- 1861 tammikuussa avattiin Turun kansankirjasto Alfháinin talossa Jokikadun varrella.
- 1869 perustettiin kansankirjaston yhteyteen tieteellisuontoinen kaupunginkirjasto.
- 1903 17. syyskuuta kauppaneuvos Fredric von Rettig lahjoitti ja luovutti rakennuttamansa kirjastotalon Turulle.
- 1912 Kansankirjasto ja kaupunginkirjasto liitettiin yhteen. Nimeksi tuli Turun kaupunginkirjasto.
- 1914 Turun kaupunginkirjaston tiloja muutettiin. Eniten huomiota herätti avohyllyjärjestelmä, jonka Turku otti käyttöön toisena Suomessa.
- 2003 tammikuussa kaupunginvaltuusto päätti, että pääkirjasto laajennetaan nykyiseen kortteliin ja hyväksyi kustannusarvion.
- 2007 2. maaliskuuta avattiin Turun uusi pääkirjasto yleisölle. Sen suunnittelivat arkkitehti Asmo Jaaksi ja JKMM Arkkitehdit.

Turun kaupunginkirjaston kirjastopalvelujohtaja Inkeri Näätäsaari uskoo, että sähköinen aineisto on tulevaisuudessa ratkaisevassa osassa.

TS/Jonny Holmén

Fredric von Rettig lahjoitti Bibliothecan Turkuun 110 vuotta sitten

Tulevaisuuden kirjasto tietoverkkojen solmukohta

Turun Sanomat

HARRI NORDELL

Linnankadun valkoinen talo, jonka valtavat ikkunat peilaavat pilviä, taivaan vaihtuvia värejä, taloja ja kaupungin valojo on Turun ylpeys. 2. maaliskuuta 2007 asiakkaille avattu kaupunginkirjaston pääkirjasto on Suomen kaunein – ja paras, mitä sitä kainostelemaan. Kirjastolla on nyt syytä kahteen juhlaan. Turun kansankirjasto avattiin tammikuussa 1863. Sen 150-vuotisjuhla vietetään kuluvan vuoden ajan, mutta myös tänään on juhlapäivä.

Syyskuun 17. vuonna 1903, taasan 110 vuotta sitten, lahjoitti kauppaneuvos Fredric von Rettig rakennuttamansa ja Karl August Wreden suunnitteleman kirjastotalon, *Bibliothecan*, Turulle. Kuka sitä ei tuntisi. Hollantilaisen myöhäisrenessanssin tyyliin tehty rakennus oli Turun pääkirjastona, kunnes se liitettiin uuteen pääkirjastoon.

Kirjastopalvelujohtaja Inkeri Näätsaaren elegantti ja avara työhuone on uuden pääkirjaston kolmannessa kerroksessa. On sovittu, ettemme puhu menneistä. Mutta täytyy siltikin, koska ihminen, joka on ollut 23 vuotta puuhaamassa työryhmässä uutta pääkirjastoa – ja nimenomaan Turussa – ei ole voinut selvitä ilman arpia. Vai onko?

– Olihan se verta, hikeä, kyynelitä ja naurua. Välillä oli sopimus syntymässä, välillä kaatumassa. Välillä riideltiin tonteista. Perusajatus kirjaston tehtävästä kuitenkin säilyi koko prosessin ajan, ja se pyrittiin tekemään niin hyvin

kuin mahdollista, muotoilee Näätsaari.

”Vaikka maailma on avoin, rajoittaa sähköisen aineiston ostamista ja lainaamista sopimukseton tila.”

Päivä on aurinkoinen. Emme aio pilata sitä ihmettelemällä turkulaista kunnallispolitiikkaa, jossa kaikki on vastaan, vain saha puoltaa. Turun pääkirjastolla on tulevaisuus edessään. Mutta min-käläinen?

Inkeri Näätsaarelle ei ehdi esittää tästä edes puolta kysymystä, kun hän jo sähköistyy.

– 1980-luvulla kirjastoilla oli slogan ”Tieto perusoikeudeksi”. Jo silloin korostettiin, ettei kirjasto ole pelkkä romaanilainaamo, vaikka kirjasto on myös hyvä romaanilainaamo. Nyt pitää huolehtia, että ihmisillä on pääsy sähköiseen aineistoon.

– Sähköinen julkaiseminen on tulevaisuutta, ja sähkökirjojen osuus kasvaa koko ajan. Samoin verkon kautta välitettävä musiikki, elokuvat ja lehdet.

Vaikka maailma on avoin, rajoittaa sähköisen aineiston ostamista ja lainaamista sopimukseton tila. Tai jos sopimuksia

on, ovat ne tapauskohtaisia, – Tilaamme esimerkiksi tuhansia lehtiä, kotimaisia ja ulkomaisia, mutta sopimukset ovat vielä sellaisia, että suurta osaa aineistoista pääsee lukemaan vain paikan päällä.

– Kirjojen kohdalla ongelma on sama. Niin vapaata riestaa ei ole, että ostaessamme yhden kappaletta, on se koko maailman luettavissa. Emme ole vielä tilanteessa, jossa mikä tahansa julkaistu sähköinen kirja olisi lainattavissa. Jokaisesta on tehtävä erillissopimus.

Käytännön esimerkkejä on hyllyllinen. Turku ei voi ostaa esimerkiksi Jari Tervon uutta kirjaa lainattavaksi sähköisenä versiona. Kustantaja on tehnyt sopimuksen, jossa sähköinen jakelu tosin on mukana, mutta ei lainaaminen.

Selvää on ainakin, että sähkökirjojen lainaaminen muuttaa ansaintarakennetta tulevaisuudessa. Mutta miten? Neuvottelut ovat kesken. Osapuolet ovat kaivautuneet poteroihinsa. Suomessa edetään hitaasti kokeilemalla eri malleja. Teknisesti olisi jopa mahdollista ostaa yksi sähkökirja, jonka satatuhatta ihmistä voisi lainata samanaikaisesti.

– Ruotsissa kokeiltiin tätä. Jokaisesta sähkölainasta maksettiin silloin korvaus, mutta rahat loppuivat heti. Turun kaupunginkirjaston sähkölainamalli on samanlainen kuin fyysisten kappaleiden kanssa. Ostamme niitä tietyn määrän, vaikka teknisesti ei tarvitsisi.

Turussa sähkökirjojen nimikkeitä on vasta muutamia satoja. Näätsaari usko, että sähkökirjat ovat pian ratkaisevassa osassa.

Turun pääkirjaston toisessa kerroksessa ovat tietokirjat.

– Viiden vuoden päästä sähkökirjojen osuus on paljon suurempi. Olen kuitenkin sen verran konservatiivi, että uskon paperikirjoja ilmestyvän paljon vielä silloinkin.

Kirjastolla on sähköisestä aineistosta paljon etua. Ne säästävät kallista tilaa ja kuljetuksia. – Jos nyt Vaski-kirjastoihin ostetaan 50 uutta Reijo Mäen kirjaa, saattaa jatkossa olla niin, että näistä puolet on sähköisiä, joilla voi olla määrärajan jälkeen raukeavat lisenssit. Näin voimme vastata nopeaan kysyntään, ja kun se laantuu, jää hyllyihin vain 25 kirjaa.

Pienten kirjastojen käyttäjä on viime vuosina törmännyt kummastuttaviin näkyymiin. Kirjastot poistavat aineistoaan myymällä sitä vaikkapa eurolla kirja. Onko kirjasto kadottamassa säilyttävän funktionsa? Vievätköt pelit ja elokuvat tilaa kirjoilta? Näätsaari

– Ei, eikä saa. Meillä täytyy olla näkemys, mitä tulevaisuutta varten kannattaa säilyttää. Mutta on vaikea kysymys, mikä 50 vuoden ku-

luttua on se klassikko, jonka pitää olla kokoelmassa.

– En häpeä sanoa ääneen, että kirjasto on sivistyslaitos, mutta en halua sivistää ketään, vaan antaa siihen mahdollisuuden.

– On myös harkittava mitä haluamme tuoda esiin teemoina ja tapahtumina. Tässä olemme olleet ehkä vähän pliijsuja. Pitäisi uskaltaa kyseenalaistaa ja herätellä enemmän Ympäristö, tulevaisuus ovat asioita, joita on tuotava esille.

Kun merkittävä osa aineistosta muuttuu sähköiseksi, niin eikö näkymä ole perin ankea kirjastolle? Tarvitaan vain tietokonehalli ja teknistä henkilökuntaa? Kirjaston vastaus on *personal trainer* tai niin kuin Inkeri Näätsaari sen haluaa suomentaa; luku- tai tietovalmentaja. Ja sellaista tarvitaan. Tavallinen kirjastonkäyttäjä joutuu ymmälleen massiivisen ja tavoittamattomasti muuttuvan aineiston kanssa.

– Kirjastonhoitajalla tai tietovalmentajalla on oltava medianlukutaitoa. Jo nyt tiedämme, kuinka vaikea internetin maailma on, miten hankalaa kirjastonkäyttäjän on löytää sieltä mielekästä tietoa ja arvioida sen luotavuutta.

– Meillä on, ja pitää olla, töissä ihmisiä, joilla on eri opintoja. Kaikki eivät suinkaan ole lukeneet pelkästään kirjallisuustiedettä. Siksi Turun pääkirjastokin on jaettu sisällönmukaisiin osastoihin.

Asiakkaiden kyselyjä tulee kirjaston informaatiopisteisiin vuodessa satojatuhansia.

– Jos joku ei tiedä vastausta, niin toiselta saa tarvittaessa aina vasta-

uksen. Lisäksi Suomen kirjastot ovat integroituneet yhteisiin verkkoihin. Kymmenet kirjastot auttavat toisiaan ja tätä kautta asiakkaitaan.

”On vaikea kysymys, mikä 50 vuoden kuluttua on se klassikko, joka pitää olla kokoelmassa.”

Näätsaari korostaa, että erityisesti yhteydet kirjastojen ulkopuolisiin osaajiin, eri alojen toimijoihin ja yliopistoihin ovat oleellisia. Kirjasto ei ole oma erillinen saarekkeensa, jossa on vain hyllyttäin pölyisiä kirjoja.

– Tulevaisuuden juttu on se, että ymmärrämme olla vuorovaikutuksessa erilaisten ihmisten kanssa. Emme voi olla parhaita kaikessa, mutta voimme olla tietoverkoston solmukohtia.

Näätsaari palaa lopuksi mielenkäsitteeseensä nuotiopiiriin. Sellainen on kirjasto. Ihmiset tarvitsevat paikan, jossa voivat tavata toisiaan ja keskustella. Vaikka Turun pääkirjaston vuotuinen kävijämäärä on noin 1 300 000, kirjasto ei Näätsaaren mielestä tavoita vielä riittävästi ihmisiä.

Haasteina ovat syrjäytymisvaarassa olevat ja kuinka pystytään palvelemaan Turun erikellisiä entistä paremmin heidän omalla kielellään.

Liite 3: kirjastomuistoja

Nuori kirjastonhoitaja

”Pian luoksesi tulee nuori mies. Hän on vähän erikoislaatuinen. Mutta ota hänet vastaan –hänestä tulee kyllä hyvä.” Näin Åbo Akademin ylikirjastonhoitaja Eric Holmberg luovutti harjoittelijansa Turun kaupunginkirjaston Teppo Samoojalle palkattomaksi harjoittelijaksi v. 1949. Minusta tuli ”herra Appelgren”, ei silloin ilman muuta sinuteltu.

Kirjasto oli kahtia jaettu: kaupunginkirjasto alakerrassa ja opinto-osasto yläkerrassa. Alakerrassa olivat lainakirjat, yläkerrassa lukusali ja varasto. Laina-osasto oli jaettu suomenkieliseen ja ruotsinkieliseen osastoon omine huoneineen. Jotta pääsisi kirjastoon sisään, piti näyttää lainauskortti virkailijalle, joka sitten painoi nappulaa, jolloin rautaovi avautui.

Virkailijat olivat nähneet minut monta vuotta lainaajana, joten oli melkoinen henkinen siirto heille katsoa minua työtoverina. Harjoittelijana olin tutustunut eri osastoihin, nyt v. 1954 minun tehtävänäni vakituksena virkailijana oli hoitaa neuvontaa. Oli neuvontapiste sekä suomenkieliselä, että ruotsinkieliselä osastolla, olin molemmissa.

Kirjastossa oli monta uskottua palvelijaa. Teppo Samoojasta tuli johtaja jo v. 1928, vahtimestari Aaro Pohjola aloitti v. 1934. Varakirjastonjohtaja ja ruotsalaisen osaston johtaja Alice Cronwall tuli sinne v. 1923, Ellen Hammar v. 1915, Signe Borchardt v. 1918, Aino Melander v. 1931. kaikki vanhempia hienoja naisia, jotka opettivat minua nousemaan seisomaan silloin kun nainen lähestyy. Nimistään huolimatta Hammar ja Melander olivat suomenkielisiä mutta vaivattomasti kaksikielisiä. Cronwall oli ruotsalaisuuden esitaistelija.

Nuorempaa polvea edustivat apulaiskirjastonjohtaja (vuodesta 1945) myöhemmin johtaja Marjatta Heiskanen, ja hänen pikkusiskonsa autokirjastonhoitaja Kaarina Heiskanen. Autokirjastotoiminta täyttää v. 2013 50 vuotta. Aune Talpio oli lastenosaston hoitajana vuodesta 1944.

Vanhemman, vähemmän koulutetun polven (silloin kirjastonhoitaja oli uusi ammatti) ja uuden, hyvin koulutetun polven välille syntyi näkymätön juopa.

Eniten minua hämmästytti se, että vapaussota/ sisällissota vieläkin tuntui seinissä. Sota oli jakanut turkulaisen Walleniuksen perheen kahtia. Apulaiskirjastonjohtaja, runoilija Allan Wallenius oli ollut punaisten puolella, hänen veljensä Paul valkoisten. Nuori Signe Borchardt oli mennyt kihloihin Allanin kanssa. Mutta eräänä päivänä kirjaston johtaja Einar Holmberg ilmoitti nuorelle parille, etteivät he enää saa tavata toisiaan. Allan W. pakeni sodan jälkeen Ruotsiin, sieltä Neuvostoliittoon, missä hän avioitui ahvenanmaalaisen naisen kanssa. Hän kuoli Stalinin vankileirissä v. 1942. Kun olin kaupunginkirjastossa, Allan Walleniuksen ja hänen vaimonsa poika Sven ilmaantui Moskovasta Turkuun, seurasin häntä Hemmetin vanhainkotiin, missä Signe siihen aikaan asui. Heillä oli parin tunnin lämmin ja sydämellinen rupatteluhetki. Signe oli vähän pidättyväinen – hänen katkerat kokemuksensa muistaen sen ymmärtää. Sven, taitava venäjän-ruotsin kääntäjä, asuu nykyään Tukholmassa.

”Oletteko onnellinen?”, kuului vahtimestari Pohjolan vakiokysymys, kun hän kierteli osastoja. Hän asui perheineen kirjastotalossa. Hänen vävykoikansa oli kirjastolautakunnan puheenjohtaja. Pohjolan kuoleman jälkeen hänen tyttärestään Kirsi Saksasta tuli kirjaston monivuotinen johtaja 1973–1991.

Neuvojan tehtäviin kuului hakea tilattuja kirjoja toisen kerroksen varastosta. Kun Turku v. 1812 menetti pääkaupunkiasemansa, valtion virastot siirrettiin Helsinkiin. Turun akatemia ja sen kirjasto siirrettiin Helsinkiin v. 1828. Sitä eivät turkulaiset nielleet. Yritettiin korvata menetetyt kirjat muilla. Huomattavia lahjoituksia tehtiin Turun kaupunginkirjastoon.

Lahjakirjat olivat tietenkin hyvin erilaatuisia. Esimerkiksi kuuluisa englantilainen taideaikakausikirja, jota eräs taideemaalari lainasi vuosikerta toisensa jälkeen. Siellä oli myös itsenäisen Havaijin kuningaskunnan sanomalehden vuosikerta. Kun Turkuun rakennettiin valaanpyyntialuksia, niillä seilattiin silloiseen Venäjän Alaskaan, missä valaita pyydettiin. Havaiji oli välisasema. Tästä lehtilöydöstä kirjoitin tutkielman, joka painettiin Suomen merenkulku - Finlands sjöfart – nimiseen aikakausilehteen. Oli myös ranskalaista klassista 1700-luvun pornoa, kirjoittanut Crébillon fils, Crébillon nuorempi, joka oli näytelmäkirjailija Crébillon vanhemman poika. Ranskalainen vanhempi porno on vieläkin elävää Ranskassa ja muuallakin, esim. markiisi de Sade, jonka tuotantoa myös oli kirjastossa. Oli Carl von Linnén kasvitieteellinen teos, johon hänen oppilaansa oli tehnyt muistiinpanoja. Poimin sieltä joitakin merkintöjä ja lähetin ne kadettikoulu matrikelintekijälle. Ne lienevät kadettikoulun tai Suomen kadettiklubin arkistossa Suomen Kansallisarkistossa.

Tein varastolöydöistä Turun sanomalehdistön historiaa valaisevan näyttelyn, josta tuli juttu uuteen Auraan ja paikallisradioon. ”Eikö herra Appelgren voisi tehdä jotain hyödyllistä?”, Alice Cronwall kysyi. Totta – tämä ei kuulunut työtehtäviini.

Sitten tämä varasto jäi uinumaan viideksikymmeneksi vuodeksi, kunnes talossa huomattiin sen arvo. Helsingistä tilattiin asiantuntija, joka arvioi kirjat ja järjesti muun muassa kirjanäyttelyn.

Mutta minä tein suurimman löydön henkilökunnasta. Löysin sieltä vaimoni.

Stig Appelgren
Rönninge, Ruotsi

Kirjasto, annan sinulle anteeksi

Vuonna 1983 sain elämäni ensimmäisen ja toistaiseksi viimeisen kerran turpaani. Se tapahtui illalla lähiökirjaston suljettua ovea vasten. Kolme uutta luokkakaveriani koulusta, johon olin juuri tullut ottivat minut kiinni ja hakkasivat kirjaston pimeässä pihassa. Juoksin itkien kotiin ja seuraavat viikot pakoilin kovanaamoja lähtemällä koulupäivän jälkeen kotiin opettajien ovesta. Siitä hyvästä sain vielä jälki-istuntoakin.

Vuonna 1994 ajoin elämäni ensimmäisen ja toistaiseksi viimeisen autokolarini samaisen kirjaston pihassa. Olin juuri ajokortin saaneena lähdössä kirjastolta kotiin kun vahingossa peruutin takana ollutta parkkeerattua autoa päin. Kumpaankaan autoon ei tullut mainittavaa jälkeä, mutta tein niinkuin pitääkin ja jätin auton ikkunaan lapun, jossa olivat yhteystietoni mikäli auton omistaja haluaisi keskustella korvauksista. Soittoa ei koskaan tullut.

Vuonna 2000 olin muuttanut Turkuun ja varattomana opiskelijana käytin paljon musiikkikirjaston palveluja. Olin juuri tullut ulos kirjaston ovesta kassi täynnä cd-levyjä ja hyppäsin innoissani pyöräni selkään. Kymmenen metriä poljetuani, yhä kirjaston pihassa kangaskassi, jossa levyt olivat meni eturenkaan pinnojen väliin ja pyörä pysähtyi kuin seinään. Selvisin säikähdyksellä tai niin luulin. Kotona huomasin, että **Bobby Womackin** tuplakokoelma oli ollut levy, joka joutui pinnojen murjomaksi. Kakkos-cd:stä puuttui iso pala ja kannet olivat tuhannen pirstaleina. Jouduin maksamaan liki 200 markan hintaisen levyn kirjastolle opintotuestani, joka hädintuskin riitti vuokraan ja ruokaan.

Kaikista näistä epämiellyttävistä kirjastomuistoista huolimatta ne positiiviset muistot ovat se mikä lopulta painaa vaakakupissa enemmän. En tiennyt kuka **Brian Eno** on ennenkuin lainasin Turun Musiikkikirjastosta hetken mieli-johteesta hänen tuotannostaan kootun ison boksen. Nyt pidän miestä **Bowien** ohella aikansa merkittävimpänä sooloartistina. Hänen **Here Come The Warm Jetsiä** ja **Taking Tiger Mountain By Strategyä** pidän 70-luvun tärkeimpinä levyinä, joiden kaikuja kuulen vielä nykymusiikissakin. Kiitos kirjasto tästä.

Pidin **Kirkaa** aina vain sinä kiharatukkaisena miehenä, joka 80-luvulla oli flirttaillut hevin kanssa, mutta sittemmin päätenyt **Kim Lönnholm**-tyyliseksi balladilussuttelijaksi. Turkuun muutettuani lainasin kirjastosta hänen varhaistuo-
tantaan ja ymmärsin, että Kirka on coveroinut todella komeasti niinkin erilaisia biisejä kuin **Neil Youngin Cinnamon Girlin**, **Stevie Wonderin Living For The Cityn** ja **Bob Marleyn I Shot The Sheriffin**. Hänelle itselleenkin sävelletystä materiaalista löytyy kovia helmiä kuten **Energiaa** tai **Avaruuslaulu**. Balladinössöstä kasvoi silmissäni kova tekijä. Kiitos kirjasto.

Reilu vuosi sitten kuulin, että Turun Kaupunginkirjaston musiikkiosastolla järjestetään torstai-iltaisen luentosarjan minimalistisista säveltäjistä kuten **LaMonte Young, Terry Riley ja Philip Glass**. Myöhästyin sarjan alusta, mutta kävin kuuntelemassa sen minkä kerkisin ja sain siellä istuskellessani pääni täyteen ideoita nauhaloopeista, sarjallisesta musiikista ja erilaisista kekseliäistä säveltämismetodeista. Syksyllä luentosarja sai jatkoa krautrock-aiheella ja nyt tänä keväänä aiheena olivat analogiset syntetisaattorit jolloin jouduin itsekin yhden illan ajaksi luennoitsijan rooliin. Niin paljon kuin tähän ikään mennessä onkin esiintymiskokemusta kertynyt, niin mitään en ole aikuisiällä jännittänyt yhtä paljon kuin tuon luennon pitämistä.

Yhteen aikaan minulla oli tapana käydä kirjastossa lukemassa uusimmat musiikkilehdet ja yhä edelleen se taitaa olla se paikka, josta käyn poimimassa tämän Suen mukaani. Sieltä tämä löytyy aina ensimmäisenä. Musiikkikirjoja olen lainannut ja lukenut enemmän kuin jaksan muistaa. Tällä hetkellä työn alla yöpöydällä on vocoderin historian toisesta maailmansodasta hiphopin valtakauten kertova loistava **How To Wreck A Nice Beach**, jonka olisin halunnut omakseni, mutta korkeasta hinnasta johtuen jätin ostamatta. Sieltä se kuitenkin löytyi selän takaa kun tarisevästä hermorauniona olin selvinnyt kirjaston syntetisaattoriluennosta. Kiitos kirjasto.

Luultavasti sain 80-luvun alussa kovanaamoilta turpiini juuri siksi, että kirjastossa on mielestäni niin hiton kivaa. Ei minua kiinnostanut ampua ilmakiväärillä reikiä isäni vinyylilevyihin kuten luokkatoverini vapaa-ajallaan tekivät. Upouduin kirjoihin, levyihin, sarjakuviin, elokuviin ja tietokonepeleihin. Oppikirjojen sijasta luin röykkiöittäin scifiä ja fantasiaa. Kirjaston takia minusta tuli se, joka nyt olen; ärsyttävä nörtti, joka voittaa sinut musavisailussa.

Tomi Tuominen on turkulainen tiskijukka, joka ei ole koskaan keikalla soittanut kirjastosta lainattua levyä. Kolumni julkaistiin Sue-lehdessä 5.6.2013.